

Boekhoudkundige verwerking van inschrijvingsrechten

Prof. dr. Stijn Goeminne, Vakgroep Vakgroep Publieke Governance, Management en Financiën, Universiteit Gent

De Commissie voor Boekhoudkundige Normen publiceerde recent een advies omtrent de boekhoudkundige verwerking van inschrijvingsrechten. Het advies vervangt het eerder advies 139/1.

Inschrijvingsrecht

Het inschrijvingsrecht is het recht, al dan niet belichaamd door een effect, om in te schrijven op nieuwe aandelen van een vennootschap onder de voorwaarden die voor de uitgifte van deze aandelen worden vastgelegd. Inschrijvingsrechten zijn niks anders dan de voorrang die aandeelhouders genieten om deel te nemen aan een kapitaalverhoging. Het bezit van een bepaald aantal aandelen geeft dan het recht om in te schrijven op een bepaald aantal nieuwe aandelen.

Wanneer nieuwe aandelen uitgegeven worden die zijn voorbehouden aan de oude aandeelhouders, bevat de inschrijving eigenlijk twee elementen :

- De eigenlijke inschrijvingsprijs die aan de uitgevende vennootschap moet worden betaald;
- Het afgescheiden inschrijvingsrecht van de oude aandelen dat de inschrijver zelf bezit of dat hij van andere houders van oude aandelen heeft gekocht.

De verwerving van een inschrijvingsrecht

Bovenstaande opdeling heeft een belangrijk gevolg. Bij verwerving van rechten om op nieuwe aandelen in te schrijven bevat de aanschaffingsprijs van de aandelen waarop ingeschreven is dus zowel de inschrijvingsprijs, als de aankoopprijs van deze rechten. Deze rechten zijn dus deel van de waarde waarvoor deze aandelen in de jaarrekening van de betrokken aandeelhouder worden opgenomen. Het betreffen dus geen bijkomende kosten die de aanschaffing van de betrokken aandelen bezwaren.

Afzondering van een inschrijvingsrecht

Het recht dat aan bestaande aandelen verbonden is om preferentieel in te schrijven op aandelen die worden uitgegeven ter vertegenwoordiging van een kapitaalverhoging tegen contanten, maakt integraal deel uit van deze bestaande aandelen en is dus kapitaal en geen opbrengst hiervan.

De interpretatie van het recht als “kapitaal” heeft voor de verwerking in de jaarrekening volgende consequenties :

- De afzondering van het recht, met het oog op de uitoefening of de verkoop daarvan, moet ten belope van de waarde-overdracht van het oude effect op het inschrijvingsrecht worden uitgedrukt door een aanpassing van de boekwaarde van het oude effect én door de toekenning van een boekwaarde ten belope van hetzelfde bedrag aan het inschrijvingsrecht;
- Bij uitoefening van het recht maakt de kapitaalwaarde die wordt overgedragen van het oude aandeel op het inschrijvingsrecht, of dus de boekwaarde van het inschrijvingsrecht, zoals de inschrijvingsprijs zelf, integraal deel uit van de aanschaffingswaarde van de nieuwe aandelen;
- Bij verkoop van het recht, vertegenwoordigt de realisatie een kapitaalwaarde; deze geeft doorgaans aanleiding ten opzichte van de boekwaarde van het recht tot een gerealiseerde meer- of minderwaarde, die in de resultatenrekening moet worden geboekt.

Bepaling van de kapitaalwaarde

Boekhoudkundig zal het dus van belang zijn om de kapitaalwaarde te bepalen die bij de afzondering van het recht van de oude effecten verondersteld wordt overgedragen te zijn van het oude effect op het inschrijvingsrecht en die de afgezonderde boekwaarde van het recht uitmaakt.

De Commissie beroept zich op rechtspraak om volgende formule te hanteren voor het bepalen van de kapitaalwaarde van een inschrijvingsrecht bij de verkoop ervan :

Boekwaarde van het oude effect

* verkoopprijs van het recht

/(beurskoers van het effect ex-recht + verkoopprijs van het recht)

Als beurskoers van het effect ex-recht wordt de koers genomen van de dag waarop het recht wordt afgestaan. De Commissie geeft echter aan dat ook de eerste effectieve koers van het effect ex-recht, of, wanneer de rechten op verschillende tijdstippen werden verkocht, van een gemiddelde koers.

Bij uitoefening van het inschrijvingsrecht door de houder van de oude aandelen is er geen probleem wanneer de nieuwe effecten dezelfde rechten verlenen als de oude effecten en wanneer de onderneming de methode van de gewogen gemiddelde prijs toepast. In dat geval wordt de totale aanschaffingsprijs van de oude en de nieuwe effecten immers op gelijke wijze gespreid over alle oude en nieuwe effecten.

In andere gevallen moet bij inschrijving met gebruikmaking van rechten afgezonderd van de oude aandelen, de waarde in kapitaal worden bepaald die overgedragen wordt van de oude aandelen op de nieuwe aandelen. Dan adviseert de Commissie bovenstaande formule licht aan te passen gezien er geen effectieve verkoop is van het recht en derhalve ook geen verkoopprijs. Daarom stelt ze voor de term “verkoopprijs van het recht” te vervangen door de term “waarde van het recht”. Deze waarde van het recht wordt bepaald op basis van de effectieve marktcoers volgens een methode (eerste effectieve koers of een gemiddelde koers) gelijklopend met deze toegepast voor de vaststelling van de koers van het effect ex-recht.

Aanpassing van de formule geeft het bedrag dat in mindering moet worden gebracht van de boekwaarde van het oude aandeel als :

Boekwaarde van het oude effect

* waarde van het recht

/ (koers van het effect ex-recht + waarde van het recht)]

Bij verkoop van een recht is het verschil tussen de verkoopprijs en het bedrag dat het op het inschrijvingsrecht overgedragen gedeelte van de boekwaarde van het oude effect vertegenwoordigt een resultaat dat in de resultatenrekening wordt geboekt als een gerealiseerde meer- of minderwaarde.

Bij uitoefening van een recht ontstaat er geen resultaat dat als zodanig mag worden geboekt.

Niet-genoteerde ondernemingen

Wanneer het aandeel waarmee het inschrijvingsrecht verbonden is of het inschrijvingsrecht zelf niet is genoteerd of niet geregeld op een markt wordt verhandeld, bijvoorbeeld bij besloten vennootschappen, dan kan voor de bepaling van de waarde in kapitaal die van het oude effect wordt overgedragen op het inschrijvingsrecht niet worden aangeleund bij externe marktgegevens. In dat geval moet de onderneming hiervoor op beredeneerde wijze een andere waardering toepassen.

Voorbeeld

Veronderstel dat de boekwaarde van het oud effect 30 euro, de verkoopprijs van het recht 7,50 euro, de waarde van het recht bij uitoefening eveneens 7,50 euro en de beurskoers van het effect ex recht 95 euro bedragen, dan gebeurt de verrekening als volgt :

- Het bedrag waarmee de boekwaarde van het oud effect moet worden verminderd/dat bij de aanschaffingswaarde van het nieuwe effect moet worden toegevoegd bedraagt : $30,00 * 7,50 / (95,00 + 7,50) = 2,20$ euro
- Het bedrag dat als resultaat moet worden geboekt bij de verkoop van het recht, in dit geval een gerealiseerde meerwaarde van $(7,50 - 2,20 =)$ 5,30 euro.

Mocht de onderneming zelf geen gebruik gemaakt hebben van het inschrijvingsrecht om deel te nemen aan de kapitaalverhoging, maar de inschrijvingsrechten aanbieden, ontvangt zij daarvoor een provenu, dat als volgt geboekt wordt :

550 KI : Rekening-courant	7,50	
Aan 280 Deelnemingen in verbonden onderneming : AW		2,20
Aan 763 Meerwaarden op de realisatie van vaste activa		5,30